

ZPRÁVA O ČINNOSTI MATICE MORAVSKÉ V LETECH 2012–2014

Výbor společnosti zvolený na valném shromáždění konaném 23. května 2012 pracoval ve složení (jména pro stručnost uvedena bez titulů): předseda Jiří Malíř, místopředseda Bohumír Smutný, jednatel Bronislav Chocholáč a hospodářka Jiřina Štouračová. Dalšími členy výboru byli: Blažena Gracová, Slavomír Brodesser, Martin Čapský, Ladislav Hladký, Libor Jan, Karel Mlateček, Pavel Pumpr, Václav Štěpánek, Miloš Trapl a David Valůšek. Revizní komise pracovala pod vedením její předsedkyně Hany Jordánkové, členy komise byli Tomáš Knoz a Jiří Vaněk. V průběhu celého funkčního období nedošlo ve složení výboru a revizní komise k žádným změnám. Výbor i revizní komise se scházely třikrát ročně.

V průběhu tříletého období se počet členů společnosti pohyboval kolem 260 osob. K 1. červnu 2015 má společnost 252 členů. Bohužel dosavadní úsilí výboru získat mezi členy společnosti větší počet studentů historie nebo příbuzných oborů, a tím výrazněji posílit její členskou základnu, dosud nevedlo ke kýženému výsledku. Členové Matice moravské jsou o její činnosti (zejména publikační) informováni společně s dalšími zájemci prostřednictvím samostatných webových stránek společnosti (<http://www.malice-moravska.cz>). Jednou ze základních povinností členů spolku je placení členských příspěvků. Je možné v tomto ohledu uvést, že většina členů tuto povinnost plní. Na druhé straně je však nutné konstatovat, že pětina členů nezaplatila příspěvky od roku 2013 ani jednou. Zejména těmto členům budou v nejbližší době v souladu se zněním našich stanov zaslány upomínky na tyto dlužné částky. V oblasti organizační věnoval výbor také pozornost úpravám stanov společnosti, které pak byly 29. května 2013 jednohlasně schváleny valnou hromadou MM. Následně pak byly tyto změny zaregistrovány na Ministerstvu vnitra ČR.

Propagace činnosti (zejména publikační) byla prováděna především na přednáškách a konferencích (spolu)pořádaných společností. Po celé období byla provozována distribuce matičních publikací prostřednictvím společnosti KOSMAS. Dosavadní vcelku korektní spolupráce vykazala v posledních měsících jisté nedostatky (chybné údaje na webových stránkách distributora; jeho malý zájem o včasné doplnění publikací do skladu apod.). Tato skutečnost si vyžádala několik intervencí našich pracovníků usilujících o nápravu (zatím zdárných). Je nezbytně nutné, aby této spolupráci byla příštím výborem věnována soustavná pozornost. Odbyt publikací ztěžovala po celé sledované období i další skutečnost, že v důsledku stavební činnosti na Filozofické fakultě MU (opravy budov A a B na A. Nováka 1) byl sklad matičních knih umístěn na Solniční 12, což s sebou přinášelo zejména obtíže při manipulaci s publikacemi (komplikace s parkováním vozidel apod.).

Pokračovala činnost společnosti v rámci matičního hnutí. Aktivně jsme se účastnili 3. kongresu slovanských matic, který se konal počátkem února 2014 ve slovinské Lublani. Posíleny byly kontakty s Maticí slezskou (návštěva vedení a řady členů MS v Brně koncem května 2012), a především byla prohloubena spolupráce s Maticí srbskou. Jejím výsledkem byla účast představitelů společnosti na prezentaci druhého sborníku *Od Moravy k Moravě* v Novém Sadu v říjnu 2012 a na slavnostní akademii k 150. výročí přesídlení Matice srbské z Pešti do Nového sadu (opět v Novém Sadu 11. května 2014), a především podpis smlouvy o spolupráci mezi Maticí moravskou a Maticí srbskou nejvyššími představiteli těchto institucí (smlouva byla slavnostně podepsána v Brně 21. března 2014).

Publikační činnost

Pravidelně pokračovalo vydávání Časopisu Matice moravské, které je nadále hlavním vydavatelským úkolem společnosti. V minulých třech letech byl publikován 131. až 133. ročník periodika, každý o dvou číslech v průměrném rozsahu bezmála 550 stran. Každoročně bylo také vydáváno alespoň jedno supplementum časopisu:

Tomáš Knoz – Peter Geiger (edd.): *Místa lichtenštejnské paměti*, Supplementum ČMM č. 3 (2012); Tomáš Knoz – Peter Geiger (edd.): *Lichtenštejnové. Kontinuity – diskontinuity*, Supplementum ČMM č. 4 (2013); Tomáš Knoz – Peter Geiger (edd.): *Lichtenštejnové a umění*, Supplementum ČMM č. 5 (2013). Tato série byla završena titulem: Tomáš Knoz – Peter Geiger (edd.): *Lichtenštejnové, Lichtenštejnsko a Československo ve 20. století*, Supplementum ČMM č. 6 (2014). Další podrobnosti k vydávání časopisu a supplement obsahuje zpráva výkonného redaktora Pavla Pumpra.

Mimo časopis se rozvíjela vydavatelská činnost společnosti publikováním jednotlivých svazků existujících edičních řad Pramenů k moravským dějinám, Knižnice Matice moravské, Disputationes Moraviae a také děl stojících mimo tyto edice (jubilejní sborníky apod.). V edici Pramenů dějin moravských byly vydány dva svazky, oba redigoval Zdeněk Fišer. Jednalo se o svazek 22 s názvem *František Skopalík. Život a dílo v dokumentech I* (2012) a 23 *Daniel Sloboda. Dokumenty VIII. Varia* (2013). Naposledy uvedená kniha završuje nejobsáhlejší soubor materiálů věnovaných jedné osobnosti, a to ať v České nebo Slovenské republice (edice *Daniel Sloboda. Dokumenty*, 8 sv., rozsah téměř 3 800 tiskových stran).

Naše nejfrekventovanější ediční řada – Knižnice Matice moravské – byla pravidelně rozšiřována o jeden až dva tituly ročně. Jednalo se o práce: Tomáš Dvořák: *Vnitřní odsun 1947–1953. Závěrečná fáze „očisty pohraničí“ v politických a společenských souvislostech poválečného Československa* (38. svazek, 2012, v roce 2014 vyšlo 2. rozšířené vydání); Dalibor Janiš: *Zemské soudnictví na Moravě vrcholného středověku* (39. svazek, 2013); Tomáš Malý – Pavel Suchánek: *Obrazy očištěnce. Studie o barokní imaginaci* (40. svazek, 2013). Prozatím posledním 41. svazkem ediční řady je studie Jana Dvořáka: *Vrchnostenské město v raném novověku. Vztahy k vrchnosti a venkovskému zázemí na příkladu*

Svitav v 17. století, v níž autor postihl toto město nikoliv jako izolovanou jednotku, ale na širokém spektru vztahů na jedné straně k vrchnosti, která byla reprezentována olomouckým biskupem a na nižších úrovních pak jeho úředníky, a na straně druhé k ostatním sídelním jednotkám v rámci celého svitavského panství.

V roce 2014 došlo také k rozšíření naší nejmladší ediční řady – *Disputationes Moraviae*. Jmenovitě se jednalo o práci Tomáše Knoze a kol.: *Česko-lichtenštejnské vztahy v dějinách a v současnosti. Souhrnná zpráva česko-lichtenštejnské komise historiků* (5. svazek, 2014), v níž byly přehledně sumarizovány badatelské výsledky komise dosažené v letech 2010 až 2013.

Mimo ediční řady vyšel reprezentativní výbor z díla Jiřího Malíře s názvem *Občanská společnost na Moravě. Spolky, strany, elity* zaměřený na tři významné části jeho badatelské práce – na dějiny politického stranictví, dějiny občanské společnosti a na dějiny vzdělání, zejména s vazbou na historii brněnské univerzity. Dále zde byla publikována dvě kolektivní díla, která představují výstupy z mezinárodních doktorandských konferencí. Konkrétně se jednalo o práce Lenky Pokorné Korytarové a kol.: *Promýšlet Evropu dvacátého století. Evropa sjednocená – rozdělená* (2013) a Lenky Pokorné Korytarové – Jany Škerlové – Ondřeje Haváče – Martina Hronka: *Promýšlet Evropu dvacátého století. Proměny hranic* (2014). V poslední jmenované práci bylo publikováno celkem 13 studií, jejich autory byli především mladí historici, a to nejen z České republiky, ale i z Chorvatska, Polska a Slovenska.

Samostatně, nebo častěji ve spolupráci s dalšími institucemi a partnery, kterými byly především Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Moravské zemské muzeum, Česko-lichtenštejnská komise historiků a další, bylo vydáno *Maticí moravskou* v letech 2012 až 2014 včetně supplement *ČMM* celkem 15 publikací, tj. v průměru pět nových titulů ročně. Přestože tento počet nedosáhl hodnot předchozího tříletého období činnosti, lze tento stav, když ještě uvážíme rostoucí požadavky spojené s pravidelným publikováním dvou čísel *ČMM*, hodnotit pozitivně.

Přednášková činnost

Tato činnost byla realizována formou spolupřádání mezinárodních a domácích konferencí a seminářů a cyklů samostatných přednášek. Ve sledovaném období jsme se podíleli ve spolupráci s Historickým ústavem FF MU, brněnskou pobočkou Historického ústavu Akademie věd ČR, občanským sdružením *Historia Europeana* a dalšími institucemi na přípravě mezinárodních doktorandských konferencí: *Promýšlet Evropu dvacátého století. Evropa sjednocená – rozdělená*, která se konala v Brně ve dnech 19. a 20. dubna 2012. Bylo na ní předneseno 30 příspěvků, sedm badatelů ze zahraničí; *Promýšlet Evropu dvacátého století: Proměna hranic*, jež se konala v tomtéž městě ve dnech 10. a 11. dubna 2013. Bylo na ní předneseno 26 příspěvků, z nichž jedenáct bylo vystoupení badatelů ze zahraničí. Zatím poslední konference nesla název *Promýšlet Evropu dvacátého století. Konflikty beze*

zbraní, proběhla v Brně ve dnech 9. a 10. dubna 2014. Bylo na ní předneseno 23 příspěvků, z nichž osm bylo vystoupení badatelů ze zahraničí.

Dále jsme byli spoluorganizátoři mezinárodního workshopu pořádaného Česko-lichtenštejnskou komisí historiků s názvem *Knížecí dům, stát Lichtenštejnsko a Československo ve 20. století*, který se konal v Praze 23. až 24. dubna 2013. Bylo na něm předneseno celkem 16 příspěvků většinou badateli ze zahraničí a pěti domácími odborníky. Podíleli jsme se na pořádání konference Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně (a dalších spoluorganizátorů) s názvem *Paměť míst*, která se konala ve dnech 27. a 28. září 2013 v Brně a Žarošicích, a bylo na ní tuzemskými badateli předneseno celkem 18 příspěvků.

Kromě konferencí a seminářů realizovala Matice moravská ve spolupráci s Historickým ústavem FF MU prezentace knih, soubory přednášek i samostatná vystoupení předních zahraničních a domácích odborníků. Formou představení a diskuse nad knihou byly přiblíženy dosažené poznatky uložené v díle *Die geistlichen Ritterorden in Mitteleuropa. Mittelalter*, které redigovali Karl Borchartt a Libor Jan. Dále proběhla prezentace knihy *Místa lichtenštejnské paměti*, jejímiž editory byli Tomáš Knoz a Peter Geiger (22. března 2013). Realizován byl také soubor přednášek na téma *Politické struktury v české a moravské společnosti 19. a počátku 20. století*, na kterém s příspěvky vystoupili Pavel Cibulka, Pavel Marek a Aleš Zářický (27. května 2013), a šest samostatných vystoupení (v letech 2012–2013) specialistů z České republiky, Francie, Polska a Rakouska. V průběhu roku 2014 byly realizovány pouze tři samostatné přednášky:

Tomáš Knoz (Brno): *Souhrnná zpráva česko-lichtenštejnské komise historiků*;

Agnieszka Zablocka-Kos (Pětikostelí): *Politische Architektur in Mittel-europa im 19. Jahrhundert*;

Arpád Hornyák (Vratislav): *Hungarian foreign policy in the interwar period*.

Uvedených přednášek se účastnily v průměru čtyři desítky osob především z řad pedagogů a studentů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, ale i z dalších brněnských pracovišť (Historického ústavu AV ČR, Moravského zemského archivu, Archivu města Brna, Moravského zemského muzea aj.).

Získávání finančních prostředků

Další oblastí činnosti výboru bylo získávání finančních prostředků pro naši práci. Výše uvedené rozsáhlé aktivity společnosti nebylo možné financovat pouze z členských příspěvků a prodeje publikací. Byly podávány projekty s žádostí o finanční příspěvek na Ministerstvo kultury České republiky, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj (neúspěšně), Statutární město Brno, na Radu vědeckých společností České republiky a na Nadaci Českého literárního fondu. Celkem bylo takto získáváno bezmála 260 000 Kč ročně. Další podrobnosti o finančním hospodaření společnosti obsahuje zpráva Jiřiny Štouračové.

Je tedy možné konstatovat, že plánovaná ediční činnost společnosti ve sledovaném období byla bezesbytku splněna. Vydání 15 knih, ať již samostatně, nebo ve spolupráci s dalšími institucemi, a zároveň každoroční publikování dvou čísel ČMM je výsledek pozitivní. V rámci přednáškové činnosti byl realizován menší počet samostatných přednášek, naopak výrazně více než bylo plánováno, bylo uskutečněno konferencí a workshopů.

* * *

Úkoly na následující období (rok 2015)

1. V oblasti publikační zajistit vydání dvou čísel 134. ročníku ČMM, sedmého supplementa ČMM a dále nejméně dvou publikací v rámci edičních řad.

2. V oblasti přednáškové připravit pět samostatných vystoupení domácích a zahraničních odborníků.

3. V oblasti organizační a zajišťování finančních prostředků již byly podány v požadovaných termínech (od října 2014 do ledna 2015) granty a žádosti o finanční podporu některých z výše uvedených publikací. Jmenovitě se jednalo o Ministerstvo kultury ČR, Radu vědeckých společností ČR, Statutární město Brno a Nadaci Českého literárního fondu. Náklady spojené s plněním výše uvedených úkolů dosáhnou nejméně 500 000 Kč. Nadále je nutné, aby příští výbor hledal možnosti, jak rozšiřovat členskou základnu společnosti a distribuci matičních publikací.

Závěrem mi dovoluji, abych Vám všem, kteří jste se aktivně podíleli na činnosti naší společnosti, co nejsrdečněji poděkoval.

Bronislav Chocholáč